

Gruodžio viduryje Konstituciniam Teismui (KT) priėmus sprendimą, kad Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos dėl universitetų valdymo ir studijų finansavimo tvarkos prieštarauja šalies Konstitucijai, akademinėje visuomenėje kilusi sumaištis tebesitęsia. Filosofas, rašytojas ir kultūrologas dr. Arvydas Juozaitis apie tai kalbėjosi su profesoriumi habilituotu socialinių mokslų daktaru Algiu ŠILEIKA.

- Per beveik 50 metų mokslinio pedagoginio darbo universitetuose ir mokslo tiriamosiose institucijose perėjote visas jų darbuotojų pa kopas - nuo asistento iki profesoriaus bei instituto vadovo-vyriausiojo mokslo darbuotojo, parengėte per 20 mokslo daktarų. Klausiu kaip milžinišką patirtį sukaupto mokslo darbuotojo - kaip

tarybose išrinkti iki praėjusių metų pabaigos, nelaukiant jų pirmtakų kadencijos pabaigos.

Siekių mokslo bendruomenę, jos vadovus pajungti valdininkų valiai genetiškai žiūrint galima išvelgti jau prieš 10-12 metų, kai mojuojant mokslo pertvarkos vėliava buvo užsimota panaikinti antrąjį mokslo laipsnį, ypač skatinusį siekti kokybinės mokslininko ir jo darbų bran-

dos. Kartu buvo nuvainikuota ir Mokslo akademija. Vienas žymiausių per pastarąjį pusšimtį metų šalies mokslininkų ilgametis Vilniaus universiteto rektorius profesorius Jonas Kubilius tokias reformas vertino labai kritiškai, teikdamas, kad mokslo raidą turi lemti ne politikai, „agresyvios vidutinybės“ ar „pilkieji agresyvieji docentai“, tai yra žmonės, vargais negalais sukurpę disertaciją, o mokslo elitą.

Pinigų valstybės, kaip ir savivaldybių, biudžete visada trūksta. Bet juk racionaliau finansuoti universitetus, o ne kalėjimus

Simptomiška, kad Švietimo ir mokslo ministerijos vadovai neatvyko į Profesoriaus devyniasdešimtmečio iškilmingą paminėjimą Šv.Jonų bažnyčioje.

- Naujame Mokslo ir studijų įstatyme nebėra nuostatos dėl docento ir profesoriaus pedagoginių vardų. Kodėl?

- Šiame įstatyme aptariamai tik reikalavimai docento ir profesoriaus pareigoms eiti ir nieko nekalbama apie šiuos pedagoginius vardus kaip tam tikras kvalifikacines kategorijas kaip tokias, tai yra kaip apie mokslinį-pedagoginį kvalifikacinį laipsnį aukštojoje mokykloje. Kitą sakant, pagal galiojantį Mokslo ir studijų įstatymą universitetuose mes turime tik laikinai einančius (iki eilinio konkurso ar peratestavimo) docento ir profesoriaus pareigas pedagogus. Tokį pereinamąjį, pabrėžiu - pereinamąjį, mokslininko-pedagogo statusą mes prisimename iš sovietinių laikų.

Tiesa, universitetuose dar dirba vyresnės kartos profesoriai ir docentai, turintys Mokslo tarybos nostrifikuotus ir universitetų išduotus atitinkamus atestatus pagal ankstesnio Mokslo ir studijų įstatymo reikalavimus. Tačiau jie - išmiršanti kasta.

Beje, kai kurie šalies universitetai iš inercijos dar teikia aptaria-

mus pedagoginius vardus, bet jie iš esmės yra niekiniai, nes neatitinka veikiančio Mokslo ir studijų įstatymo nuostatų.

- Bet visų ūkio sektorių veikla - tiek materialinė gamyba, tiek ir „grynųjų“ paslaugų teikimas - sunkiai įsivaizduojama be atitinkamų kvalifikacinių kategorijų šių sektorių darbuotojams nustatymo. Tad koks

tikslas aukštojoje mokykloje panaikinti pedagoginius kvalifikacinius vardus?

- Tiesa - kvalifikacines kategorijas turi ir šaltkalviai, ir staliai, ir gimnazijų mokytojai (iki mokytojo eksperto imtinai), ir t.t., ir pan. Priešingu atveju sutrikdytų visas darbo organizavimo procesas. Be to, jie turi ir atitinkamą kvalifikacinį lygį patvirtinantį pažymėjimą (sertifikatą, atestatą ar pan. dokumentą). Aukštojoje mokykloje tai būtų docento ar profesoriaus atestatas.

O koks tikslas šiuos pedagoginius vardus panaikinti? Tai klausimas ne man, o aukštojo mokslo reformos strategams. Aš tik galiu prisidėti prie šiuo klausimu tyliai išsakomos nuomonės, kad senatuose rinkti universitetų vadovai, kaip ir atitinkamą svorį visuomenėje turintys oficialiai atestuoti profesoriai ir habilituoti mokslo daktarai, turintys savo požiūrį į mokslo pertvarką, tiems strategams kelia alergiją. Juk laikinai profesoriaus pareigas einantis dėstytojas, kaip ir tarybos renkamas rektorius, visada jausis esąs pakabintas „ant kabliuko“ ir bus priverstas nuolankiai pritarti valdininkų valiai.

- O ar pedagoginių kvalifikacinių vardų panaikinimas atsiliepia aukščiausiojo lygio specialistų rengimui universitetuose?

- Anksčiau siekiant profesoriaus vardo būtina pakopa paprastai buvo habilituoto daktaro disertacijos parengimas, sietinas su sisteminiu ir giliu metodologiniu analizuojamos temos tyrimu, taigi ir su tyrejo kokybine branda. Tačiau panaikinus habilituoto daktaro laipsnį, o tuo labiau atsakius pedagoginio profesoriaus vardo ir palikus jį tik einantį šias (profesoriaus) pareigas, kokybiniai reikalavimai joms neabejotinai sumažėjo. Tai rodo per pastaruosius porą metų labai išaugęs profesoriaus pareigas einančių dėstytojų skaičius, beje, sunkiai gravituojantis į naują kokybę. Bent kol kas.

Taigi aptariamoms reformoms strategai gavo atvirkščią reklamuojamai rezultatą - rengiamų disertacijų kokybė, kukliai šnekant, taip pat neauga. Ir jokie vadybiniai gudravimai čia vargu ar padės.

- KT svarstė ir studijų finansavimo tvarką. Ar šiuo klausimu išliko diskutuotinių pozicijų?

- Išskirčiau du aspektus. Pirmą. KT išaiškinimą, kad studentų mokymosi rezultatai turi būti vertinami po kiekvieno semestro, o ne kas dveji metai ir tuo pagrindu turi būti vykdoma valstybės finansuojamų studijų vietų rotacija. Tai mokslo visuomenė, įskaitant studentiją, manau, priims labai palankiai, nors švietimo ir mokslo ministras arogantiškai gynė priešingą poziciją.

Antra. Nemažėja problemų dėl išliekančios studijų krepšelių sistemos. Nekelia abejonių, kad ši sistema, kaip ir numatė aptariamoms reformoms rengėjai, skatina aukštųjų mokyklų konkurenciją. Tačiau yra vienas „bet“ - konkuruoti turi daugmaž lygiaverčiai partneriai. Juk gaidžio svorio boksininkas neverčiamas boksuotis su sunkiasvoriu. Taigi ar galima „pagal svorį“, tai yra visą turimą potencialą, lyginti ir versti konkuruoti Klaipėdos ir Šiaulių universitetus su Vilniaus ir Kauno universitetais?

Nukelta į 22p.

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio „Respublika“ priedas

► Ką davė treji metai G.Steponavičiaus reformų?

Švietimo sistemoje tikra netvarka: reformomis nepatenkinti ne tik mokytojai, bet ir aukštųjų mokyklų profesoriai, studentų atstovai. Kas darosi, „Respublika“ teiravosi švietimo ir mokslo ministro Gintaro STEPONAVIČIAUS.

- Pirmas teigiamas pokytis - tai finansavimas: dabar finansuojami nebe vidutiniškai, o geriausi studentai. Vykdydami aukštojo mokslo reformą išlaikytas daugiau kaip pusės studentų nemokamas finansavimas, nemokamai studijuojančiųjų skaičius tikrai nesumažėjo.

Dvigubai didesnė suma skiriama ir vienam studentui finansuoti - tai leidžia siekti kokybės.

- Jei viskas tik į gera, kodėl kritikuojančiųjų aukštojo mokslo sistemą daugiau nei bet kada?

- Taip nėra - tai dirbtinis įspūdis. Paprastai mėgstama atspindėti kritišką nuomonę, tačiau aš pasiūlyčiau apsilankyti universitetuose, kurie jau reformos pradžioje nesipriešino jai. Pamatysite, kad tenai bendruomenės mato pozityvą, surenka didesnius finansus, moka didesnius atlyginimus ir tikrai palaiko reformą. Dėl to esu gana užtikrintas.

Kalbėjosi Rūta JUKNEVIČIŪTĖ

Stasio Žumblo nuotr.

Aukštojo mokslo pertvarkos grimasos

Festivalis „Druskininkų vasara su M.K.Čiurlioniu“

Dažnai nepastebime, kad žmogaus galios, gilios mintys gimsta iš nuostabos. Atveriami nauji pasauliai gimdo žmogaus gyvąją mintį. Nuostabos pojūtis verčia žmogų ieškoti tako į vertybių prisodrintą erdvę, skatina ieškoti atsakymo: kodėl tai neįprasta, kas sukelia tą nuostabą.

Žvilgsnis krypsta į tas organizacijas, tuos žmones, kurie sugeba kitiems pažadinti nuostabos jausenas ir taip kurti dvasingą, kūrybinę, mąslų, jautrų pasaulio negandoms XXI amžiaus pilietį.

Tokia ypač reikšminga, žmogaus vardan dirbanti nevyriausybinė organizacija - Lietuvos muzikų rėmimo fondas. Išskirčiau vieną iš nuolat rengiamų programų - „Druskininkų vasara su Mikalojumi Konstantinu Čiurlioniu“. Tarptautiniu menų festivaliu vadinamas renginys dvidešimtmetį mininčio fondo biografijoje surengtas jau dešimtą kartą. Ilgai brendo idėja, kristalizavosi turinys ir jo įgyvendinimo formos. Praėjusią vasarą, nuo gegužės 27-osios iki rugsėjo 22-osios, M.K.Čiurlionio gimimo šimtųjų metinių dienos, vykęs intensyvus keturių mėnesių festivalis įtikino, kad bandymai rasti kelį į žmonių širdį buvo vaisingi.

Senyva moteriškė apsišarojusi išeina iš sausakimšos Druskininkų bažnytelės. Kas Jums? „Aš iš laimės. Mažieji smuikininkai ir vargonai mano sieloje atvėrė jaunystės prisiminimus... Kasmet laukiu šitų koncertų. Ateinu anksčiau, kad rasčiau vietelę atsistėti...“

Sakralinėje erdvėje vykusių ciklo „Čiurlioniškąją stygą palietus“ koncertuose vargonavo daugelis tarptautinių konkursų laureatų, plačiai svetur koncertuojantys Živilė ir Virginija Survilaitės, Jūratė Landsbergytė, Bernardas Vasiliauskas, Jarūnė Barkauskaitė, Juozas Grigas, Gražina Petrauskaitė, Rimvydas Mitkus, Karolina Juodelytė. Su jais pasirodė solistai - smuikininkai, dainininkai, pūtikai. Visada laukiama puiki fletininkė Viktorija Marija Zabrodaitė, smuikininkė Saulė Kondrotaitė, tarptautinėje arenoje gerai užsirekomendavęs dainininkas Mindaugas Žemaitis, birbynininkas Kastytis Mikiška ir kiti solistai. Vargonininkas Gediminas Kviklys palinkėjo: „Nors retkarčiais pažvelkime į pasaulį Čiurlionio akimis - ir dangus, ir miškas, upė ir paukštis prabils į mus muzikos gaida“. Druskininkų, Senosios Varėnos, Liškiavos bažnyčių skliautuose savasties ieškantiems žmonėms skambėjo M.K.Čiurlionio, kompozitorių klasiškų, XX a. muzika. Atliekjams sudarytos galimybės koncertuoti.

Dabar pasaulyje plinta emociinio intelekto ugdymo idėja. Mokslininkai konstatuoja, kad naujosios kartos vaikai yra emociškai sutrikę: interneto atskirti, vieniši, agresyvi, nervingi, impulsyvi. Neviltis ir susvetimėjimas, įvairios priklausomybės, depresija, patyčios viešojoje erdvėje - tai vis empatijos, gyvų tarpusavio ryšių trūkumas. Tačiau visai kitokia bendravimo „didžiosios pamokos“ vyksta Čiurlionių namų memorialinio muziejaus kiemelyje. Kūrėjo aura, pro

► Meistriskumo mokyklos smuikininkai, pedagogai ir organizatoriai po koncerto (2011)

► Druskininkų miesto muziejuje kamerinės muzikos koncertas Roberto Sumano gimimo 200-osioms metinėms: Viktorija Marija Zabrodaitė (fletina), Vilma Rindzevičiūtė (fortepijonas, Šveicarija) Danielis Zbindenas (fortepijonas, Šveicarija) (2010)

langą iš nedidelio salono sklindanti muzika, ruggūtyje į žolę tarp muzikinių motyvų jau krentančio obuolio bumbėjimas, slėnyje kabantis rūko debesis ir vienas kitam, nepažįstamam, dalijamas šypsenos.

Ne mažiau jų ir Druskininkų miesto muziejuje vykstančiuose vakaruose. Gegužę Kauno pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“ (vadovas - Remigijus Žarėnas) grojo į Druskonį atsisukusioje terasoje, o vėliau su muzika ir atlikėjais buvo bendraujama salėje. Klausytojai sugužėjo į iš „Triumfo arkos“ renginių pažįstamo dainininko Algirdo Bagdonavičiaus ir pianistės Giedrės Muralytės-Eriksnės, pianistų Birutės Vainiūnaitės, Šviesės Čepiauskaitės, Sonatos ir Roko Zubovų, Kauno styginių kvarteto, violončelininkės Ramutės Kalnėnaitės surengtus koncertus. Poezijos gerbėjus kvietė ir kiti atlikėjai, aktoriai, visada su publika mąslų kontaktą užmezgančios Jūratė Onaitytė, Gražina Urbonaitė.

Ruggūčio pradžioje į Druskininkus suvažiuoja M.K.Čiurlionio kūrybos tyrėjai. Pradžioje nepatinkamai tarptautinę studijų savaitę

Ignatonis ir kiti mokslininkai, pedagogai apie kompozitorių pateiktą idėjų, kartais netikėtų samprotavimų, Dalis jų guls į konferencijose skaitytų pranešimų, mokslinių straipsnių almanacho puslapius.

Tačiau šiandien aišku, kad greitai kintančioje visuomenėje sausos žinios gali virsti senienomis, schemomis, dogmomis, jei jos nebus pajautos, neužtvirtintos emocine pagava. Todėl konferencijos sklindinos muzikos, pokalbių, disputų apie meną. Čia pat gerai įrengtoje „Grand SPA Lietuva“ konferencijų salėje - plakatu, knygų, kompaktinių plokštelių parodėlės. M.K.Čiurlionio namų Vilniuje direktorius Stanislovas Urbonas ekspozicijoje įdomią dokumentinę medžiagą, atspindinčią M.K.Čiurlionio kūrybos sklaidos kelią nuo 1911-ųjų iki pat 2011-ųjų Italijoje, Milano Karališkųjų rūmų muziejuje. „Druskininkų vasara su Čiurlioniu“ yra viena gražiausių švenčių mūsų iškiliojo Kūrėjo jaunystės mieste“, - kalbėjo S.Urbonas. Menotyryninkas džiaugėsi meile gimtajam kraštui alsuojančiomis Valentino Algirdo Kaliūno meninėmis fotografijomis, kitomis dailininkų ekspozicijomis ir jaunųjų piešėjų darbais, kuriuos MRF ir Druskininkų savivaldybės paskelbtam konkursui pateikė regiono mokyklų mokiniai. Greta piešinių - ir literatūriniai bandymai Čiurlioniškąją tematiką.

► Kasmet laukiu šitų koncertų. Ateinu anksčiau, kad rasčiau vietelę atsistėti...

miausius dalykus: apie Japonijoje išleistas puikiuos poligrafijos M.K.Čiurlioniui skirtus leidinius, parengtas knygas. Menotyryninkė iš Danijos Kristina Marstrand (Christine Marstrand), ieškodama kūrybos paralelių, klausytojus nukėlė į M.K.Čiurlionio gyvenamojo laikotarpio šiaurietiškoje erdvėje. Lietuvos teoretikai Gražina Daunoravičienė, Rimantas Janeliauskas, Darius Kučinskas, Jonas Bruveris, Rimantas Astrauskas, Jūratė Landsbergytė, pianistas Eugenijus

mokyklėlės jau gauda paskutinį gvyasties kvapą.

O Druskininkuose vis dar kviečiami iš pasaulio profesionalai ir talentingiems vaikams, jų pedagogams pateikiamos geriausios meistriskumo ugdymo pamokos. Šį kartą permainų vėjus kol kas atlaikiusioje Druskininkų M.K.Čiurlionio meno mokykloje surengta metodinė konferencija. Pagrindinės pranešėjos - Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos pedagogė Gintvilė Vytėnaitė ir H. von Karajano stipendininkė, garbingą Vokietijos „Kammer Musiker“ vardą pelniusi Drezdeno simfoninio orkestro koncertmeisterė, solistė Dalia Stulgytė-Šmalenberg (Schmalenberg). Drauge su pianistais Inga Vyšniauskaite, Aleksandru Vizbaru visą savaitę rengė iš Lietuvos sugužėjusių vaikų scenai.

Muzikos mokyklos, sanatorijų salėse, prie miesto paminklų koncertus surengė daugybė atlikėjų (Aleksandra Žvirblytė, Dalia Stulgytė, Sabina Martinaitytė su savo jaunųjų dainininkų klase, Mindaugas Zimkus, Liudas Mikalauskas, Čiurlionio kvartetas, džiukų tautiški ansambliai ir kiti atlikėjai). Koncertų programomis buvo pagerbti ir metų jubilieatai - M.K.Čiurlionis, skulptorius druskininkietis Žakas Lipsicas, Česlovas Milošas, Ferencas Listas.

Fondo misija - atverti duris Lietuvos atlikėjams ir lietuviškai muzikai. Šįsyk surengtas autorinis jauniosios kartos kompozitorės Zitės Bružaitės koncertas. Kaip ir ne vieną kitą menininką, ją pristatė muzikologas Václovas Juodpusis. O fondo direktorė Liucija Stulgienė ir darbuotojos jau pradėjo mąstyti apie kitus metus...

Ar reikia dar kitokio, didžiosios vertybėmis, išaukštinančiomis kuriantį žmogų, Lietuvos įvaizdžio: gerbiančios palikimą ir gebančios juo rūpintis, siekiančios parodyti kūrybingų savo krašto piliečių pasiekimus pasauliui, darbščios, remiančios ateitin besiveržiančius talentingus jaunus žmones?

Rita ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ
Mykolo Romerio universiteto profesorė